УНИВЕРСИТЕТ ПО АРХИТЕКТУРА СТРОИТЕЛСТВО И ГЕОДЕЗИЯ

бул. „Хр. Смирненски“ № 1, София 1046, Р България
тел.: (02) 865-68-63; +359 886 60 24 55
e-mail: *aceadm@uacg.bg; https://uacg.bg*

УНИВЕРСИТЕТ
по Архитектура, Строителство и Геодезия
1046 София, бул. "Хр. Смирненски" №1
Регистрационен индекс и дата
722/14.09.2026

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р арх. Евгения Димова - Александрова
преподавател в катедра Жилищни сгради - АРХИТЕКТУРЕН ФАКУЛТЕТ към Университет по Архитектура, Строителство и Геодезия, София

на

дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, в професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, научно направление „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли“

на тема: „АРХИТЕКТУРА НА ДОМОВЕТЕ ЗА РАДОСТНИ И ТРАУРНИ ГРАЖДАНСКИ РИТУАЛИ“

автор: арх. Ирена Драгийчева, докторант към катедра „Обществени сгради“, АФ на УАСГ

научен ръководител: доц. д-р арх. Панайот Савов

Настоящото становище е изготвено на основание Заповед №498 от 08.07.2026 г. на Ректора на УАСГ и Протокол №1 от първо заседание на научното жури, проведено на 24.07.2026 г.

1. КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ

Арх. Ирена Драгийчева придобива степен „Магистър“ в Университета по Архитектура, Строителство и Геодезия в периода 2015 – 2020 г. От 2021 г. е приета като докторант в катедра „Обществени сгради“ на АФ към УАСГ, а от 2024 г. – и като асистент в същата катедра, където взема дейно участие в преподаване и организиране на учебния процес към катедрата. В периода 09/2023 – 01/2024 г., като докторант, осъществява мобилност по програма Еразъм+ в Brno University of Technology.

Още по време на следването си арх. Драгийчева работи като стажант в няколко архитектурни бюра в София, а след завършването си – и като архитект, последователно в SF Design, Miarch Studio, ДЕСЕТ Архитекти и POV Архитекти, където работи и в момента. Успоредно с това тя развива и самостоятелна проектантска практика - интериорни проекти в София, Париж и Монпелие и

изготвяне на технически проекти за еднофамилни къщи. Участва в колектив в няколко национални и международни конкурса през 2025 и 2026 г., като на конкурса Нова визия на Градския пазар – гр. Пазарджик е част от колектива спечелил 1-ва награда.

Арх. Драгийчева е и деен изследовател – през 2023 и 2024 г. участва в научни проекти към ЦНИИП при УАСГ, единият от които е по Национална програма „Млади учени и постдокторанти – 2".

2. ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ МАТЕРИАЛИ

Архитект Ирена Драгийчева е представила всички необходими документи за процедурата, съгласно Закона за Развитие на Академичния Състав в Република България (ЗРАСРБ), изм. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022 г., Правилника към него и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ на УАСГ, а именно: дисертационен труд, автореферат, автобиография и 2 самостоятелни публикации, от които: 1 самостоятелна статия - в Годишника на УАСГ; 1 самостоятелен доклад, публикуван в сборник доклади от международна конференция DOCONF 2023, BME, Будапеща.

Авторефератът представя стегнато и ясно дисертационния труд, отразявайки балансирано основните му части в рамките на 35 стр. текст и подбрани фигури.

Публикациите са също изследвания по темата на дисертационния труд и осигуряват необходимия минимален брой точки, съгласно минималните национални изисквания за ОНС „доктор".

Дисертационният труд се състои от 115 стр. основен текст, включително Библиография с 39 бр. български и чуждестранни източници, 2 бр. таблици и 68 бр. фигури, от които 40 са авторски и 131 стр. Приложение - Каталог на теренно проучените домове за граждански ритуали, систематизирани по типология.

3. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е структуриран в 6 основни раздела – Въведение, 4 основни глави и Заключение.

Считам актуалността на темата за безспорна. Домовете за радостни и траурни граждански ритуали възникват у нас като специфична типология обществени сгради през социалистическия период, но досега не са били обект на цялостно архитектурно-типологично изследване. Значимостта на труда се засилва от съвременното състояние на този сграден фонд – част от обектите се обновяват без оценка на архитектурната им стойност, други се преустройват или не се използват, а при новото строителство, особено на траурни домове, липсва достатъчно конкретна нормативна рамка. Приемам като

убедителна тезата на автора, че пълноценното ритуално пространство се определя не от буквалното възпроизвеждане на религиозни знаци, а от универсални пространствени принципи, способни да съхранят неговата емоционална и символна стойност в съвременна секуларна и религиозно разнообразна среда.

Обектът, предметът, целта, задачите и методите на дисертационния труд са ясно формулирани и логично обвързани. Основната цел – цялостно архитектурно-типологично проучване на домовете за радостни и траурни граждански ритуали, систематизиране на сградния фонд, извеждане на типологии, функционални модели и принципи за обновяване и бъдещо проектиране – е последователно развита. Изследването съчетава архивни и нормативни проучвания, теренни наблюдения и заснемания, интервюта, сравнителен анализ и теоретична интерпретация. Обхватът включва 60 сгради в България, Чехия и Словакия, което осигурява достатъчна емпирична база за направените обобщения.

Първа глава изгражда необходимата историческа и теоретична рамка, проследявайки появата на гражданските ритуали и идеологическите предпоставки за тяхното институционализиране в България. Особено интересен е анализът на православния храм като пространствен първообраз на новата светска типология. Авторът извежда девет характеристики на храмовото пространство и разработва скала за оценка на степента на тяхната интерпретация в ритуалните зали, чрез която пространствата се разграничават като процедурни, церемониални и сакрализирани. Считам този подход за оригинален и съществен за последващия анализ.

Втора и трета глава съдържат същинското типологично изследване на домовете за траурни и радостни граждански ритуали. При траурните домове е разработена морфологична типология – концентричен, кръстовиден, линеен, комплексен и компактен тип, като са анализирани и примери, представляващи директна имитация на православния храм. При домовете за радостни ритуали класификацията е според принципа на възникване и архитектурно-функционалното им развитие. И в двете глави типологичният анализ е допълнен с проследяване на последващите намеси, оценка чрез разработената скала и извеждане на актуални функционални модели и схеми на потоците.

Четвърта глава поставя българския опит в международен контекст чрез съпоставка с гражданските ритуални пространства в бивша Чехословакия и със съвременните мултирелигиозни пространства. Този сравнителен анализ позволява на автора да отдели устойчивите пространствени качества на ритуалната среда от конкретния религиозен или идеологически контекст и да ги формулира като универсални принципи. Именно тази връзка между историко-

типологичното проучване и перспективата за бъдещо проектиране придава на труда едновременно научна и практико-приложна стойност.

Всяка глава завършва с ясни изводи, а последователността от исторически преглед, типологична класификация, анализ на съществуващото състояние, функционални модели и международни паралели убедително води до изпълнение на поставените задачи и основната цел на труда.

Заключението систематизира постигнатите резултати в три групи приноси – научни, научно-приложни и приложни, и очертава посоки за бъдещи изследвания. Като особено перспективно оценявам продължаването на аналитично-философския прочит на ритуалното пространство и възможността резултатите от труда да послужат за формулиране на по-конкретни проектантски и нормативни насоки.

4. ПРИНОСИ И ЗНАЧИМОСТ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Приемам, заявените от докторанта приноси, сред които като най-значими се открояват чисто научните приноси, като разработената типология на домовете за граждански ритуали и скалата за измерване на степента на интерпретация на православния храм и научно-приложните и приложни приноси, като задаването на насоки за обновяване и бъдещо развитие на съществуващи домове за граждански ритуали, изключително подробното и систематизирано приложение с 60 изследвани примера на такива сгради, както и изведените функционални схеми и формулираните препоръки към заинтересованите институции .

Смятам, че настоящият дисертационен труд навременно запълва празнота в теорията за обществените сгради, в частност – домовете за граждански ритуали, в контекста на неизменността на тези събития от човешкия живот и съвременната концепция за имплементиране на универсални проектантски принципи и устойчиви мултирелигиозни пространства, като заявява високи качества и значимост и дава възможност за практическа приложимост и последващи научни изследвания.

5. ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ, БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Работата на арх. Ирена Драгийчева като докторант, проектант и преподавател разкрива висок професионализъм, стремеж към научни търсения и ангажираност към академичната среда.

С оглед на липсата на подобни изследвания в България бих си позволила да препоръчам на арх. Драгийчева освен да издаде настоящия дисертационен труд като книга – за достигане до повече потенциална публика и заинтересовани страни, и да продължи с научните си изследвания по тази тема, като публикува

резултатите не само в български, но и в чуждестранни индексирани и реферирани издания, което ще я издигне като млад учен и ще я подготви за бъдещо академично израстване. Особено полезно би било формулиране и изграждане на конкретика в нормативната уредба, касаеща тези обществени сгради.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените от арх. Ирена Драгийчева материали ми дават основание да направя заключение, че е разработена оригинална, качествена и полезна за теорията и практиката дисертация. Авторът показва професионален научно-изследователски подход и достойни умения да анализира, синтезира, обобщава, извежда и формулира проблеми, насоки и методи за постигане на цели по изследвани теми.

В качеството ми на член на научното жури давам убедено своята ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА на представения научен труд с предложение на арх. Ирена Драгийчева да бъде присъдена научната и образователна степен „доктор" в професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, научна специалност „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли".

9/09/2026 г.

.....

доц. д-р арх. Евгения Димитрова Димова-Александрова